herpy

SKINKAR

Italian Three-toed Skink

Chalcides chalcides

Chalcides chalcides är en smal, nästan ormliknande skink från Italien och Nordafrika med små ben, tre tår på varje fot och en svans som är minst lika lång som kroppen. Den lever på solbelysta ängar med tät, låg vegetation, gräver ner sig och föder levande ungar. Det finns bara lite kunskap om skötseln, så vägledningen bygger på arten i naturen och på släktingen *Chalcides ocellatus*.

Familj: Scincidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**25-40 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**9-20 g**
Livslängd	**10-15 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande och grävande**
Biotop	**Tempererad skog och äng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**90 × 40 × 30 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-28 °C**
Värmeplats	**32-35 °C**
Temperatur, natt	**15-20 °C**
Luftfuktighet	**40-70 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Vintervila	**8-12 °C** 8-12 veckor
Föda	**Insekter och små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Levandefödande**
Kullstorlek	**4-9 ungar**
Kullar per år	**1**
Dräktighet	**80-100 dagar**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Chalcides chalcides är en slät, blank skink med långsträckt, valsformad kropp, litet huvud och korta ben som slutar i tre tår på varje fot. På bakfoten är den mellersta tån längre än de två andra, och det skiljer arten från *Chalcides striatus*. Vid första anblick liknar den en orm. Svans och kropp är ungefär lika långa, och svansen kan kastas av och växa ut igen. Det finns tre färgformer: enfärgad silvergrå eller bronsbrun, med fyra till sex smala längsränder, eller med ett extra ljust band längs sidan.

Arten blir typiskt 25-30 cm inklusive svans; de största djuren närmar sig 40 cm, och enstaka källor anger upp till 48 cm. Vuxna djur i naturen väger 9-20 g. Livslängden i fångenskap är inte dokumenterad; 10-15 år är en uppskattning.

Arten beskrevs av Linné 1758 och har gett släktet dess namn. Namnet kommer av grekiskans chalkos, koppar eller brons, och syftar på den blanka huden. Underarten *C. c. vittatus* lever i Tunisien och Libyen, och *Chalcides striatus* räknas nu som en egen art. Arten är bara sparsamt beskriven i fångenskap, eftersom den lever dolt i tät växtlighet och är svår att fånga i naturen.

Utbredning och livsmiljö

Chalcides chalcides lever i Italien och i Nordafrika. I Italien finns den nästan överallt på halvön söder om Po och på Sardinien, Sicilien och Elba; på Poslätten saknas den i stort sett. Nära Podeltat finns dock enstaka bestånd. I Nordafrika lever den i norra Algeriet, i Tunisien och i nordvästra Libyen, där utbredningen är mer splittrad. Arten lever från havsnivå upp till drygt 2.000 m.

> **Naturlig utbredning:** Italien, Algeriet, Tunisien och Libyen.

LIVSMILJÖ

Chalcides chalcides lever på fuktiga, men solbelysta ängar och gräsmarker med tät, låg vegetation, typiskt upp till 40 cm höga strån, och i kanten av vattendrag, kärr, sluttningar och häckar. I bergstrakter finns den också på torrare, buskbevuxna sluttningar. Den tål en viss påverkan från människor och finns på gräsmarker, även där det är mycket aktivitet, men undviker det inre av skogen.

Djuret är strikt dagaktivt och syns mellan ca kl. 8 och 18. I Mellanitalien kommer det fram under andra hälften av mars, parar sig under första hälften av maj, och ungarna föds från slutet av juli till mitten av augusti. Aktiviteten ovan jord upphör under första hälften av oktober, och djuren övervintrar. Efter parningstiden lever djuren mest nergrävda i jord och tät växtlighet, och från juli syns nästan bara dräktiga honor ute i det fria. Födan består nästan uteslutande av leddjur på marken. Spindlar utgör över 40 % av bytesdjuren; därefter följer gråsuggor, skalbaggslarver och halvvingar som skinnbaggar och cikador. Flygande insekter spelar bara en liten roll.

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Chalcides chalcides*. Artens levnadsmiljö är känd: fuktiga, solbelysta ängar med tät, låg vegetation och ett medelhavsklimat med mild vinter och varm, torr sommar. Vägledningen bygger på det och på den nära besläktade *Chalcides ocellatus*, som är bättre känd i fångenskap. Siffrorna är därför approximationer.

Ett enstaka djur behöver ett terrarium på minst 90 × 40 × 30 cm. Bottenytan är avgörande, eftersom arten rör sig ormlikt mellan strån och under skydd. Terrariet ska ha ett tätt, löst bottensubstrat på minst 8 cm av matjord och sand i blandning, där djuret kan gräva ner sig, ett lager torrt gräs eller löv ovanpå och växter eller grästuvor som ger skydd. Platta stenar och kork ska ligga stabilt, så att de inte kan falla ner över ett djur som gräver under dem. Locket ska sluta tätt, eftersom arten kan pressa sig genom små springor.

Undvik kalksand, grus och grovt bottenmaterial. Ta bort spillning och foderrester löpande.

TEMPERATUR

Arten är dagaktiv och solar sig. Temperaturerna är inte dokumenterade för fångenskap, och siffrorna här är uppskattade utifrån klimatet i Italien och utifrån *Chalcides ocellatus*. Dagstemperaturen ska vara 22-28 °C med en solplats på 32-35 °C lufttemperatur, och ytan direkt under värmelampan kan nå 40-45 °C, mätt med en infraröd termometer. Djuret ska alltid kunna dra sig undan till den svala sidan. På natten stängs värmen av, och temperaturen får sjunka till 15-20 °C.

I naturen är arten inaktiv från oktober till mars. En sval vintervila på 8-12 veckor vid 8-12 °C är därför sannolikt naturlig, men längd och temperatur är inte dokumenterade. Bara friska djur i gott hull skickas i vintervila. Sänk temperaturen gradvis, och sluta mata när djuret inte längre äter.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Arten lever på fuktiga ängar, men inte i vatten. Luftfuktigheten ska vara måttlig, 40-70 %, och bottensubstratet ska vara lätt fuktigt på djupet och torrt i ytan. Spraya terrariet lätt varannan eller var tredje dag, så att bottensubstratet håller sig något fuktigt i de nedre lagren, och se till att det är god ventilation, så att bottensubstratet inte blir mögligt. Det ska alltid stå en låg skål med färskt vatten. Siffrorna är uppskattade; de är inte dokumenterade för arten i fångenskap.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och solar sig, så den behöver kraftigt ljus och UVB. Ferguson-zon 2 är en uppskattning: UV-index 2-3 på solplatsen och lägre i resten av terrariet, något mindre än för *Chalcides ocellatus*, som lever mer öppet och torrt. Ett T5 HO-rör på 5-6 % över solplatsen på 25-35 cm avstånd ger det. Glas och plast blockerar UVB. Ljuset följer årstiden med omkring 10 timmar på vintern och 14 timmar på sommaren, och en timer ger en fast rytm.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

I naturen äter *Chalcides chalcides* nästan uteslutande leddjur på marken: spindlar är det vanligaste bytet (över 40 %), och gråsuggor, skalbaggslarver och halvvingar som skinnbaggar och cikador följer efter. I terrariet motsvarar det små, mjuka bytesdjur: syrsor i små storlekar, små kackerlackor (till exempel *Blaptica dubia*), gråsuggor, mjölmaskar och larver av soldatflugan. Variation är viktigt.

Bytesdjuren ska vara mindre än djurets huvud. Ungar matas dagligen, vuxna 2-3 gånger i veckan. Damma fodret med kalk och ett par gånger i månaden ett multivitaminpreparat. Utfodringsfrekvensen är en uppskattning; följ djurets vikt och hull.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Chalcides chalcides är skygg och lever dolt. I naturen håller den sig i tät växtlighet och gräver ner sig, och i terrariet syns den mest när den solar sig eller jagar. Den är snabb och slät och glider lätt ur handen, så den lämpar sig inte för hantering. Ge ett nytt djur två till tre veckors ro, och flytta det inte i onödan.

Hanarna slåss våldsamt under parningstiden och biter hårt, så två hanar får inte hållas tillsammans. Djuret hålls bäst ensamt. Honor kan sannolikt hållas tillsammans i ett rymligt terrarium med många gömslen, men det är inte dokumenterat. Könet kan inte ses på djuret utifrån.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Åldern vid könsmognad i fångenskap är inte dokumenterad. I naturen räknas djuren som vuxna från omkring 9 cm mätt från nos till kloak, och dräktiga honor mäter oftast 12-14 cm. Det finns inga yttre könsskillnader; bara stora, dräktiga honor kan kännas igen på den tjocka kroppen. Hanarna avslöjar sig genom striderna under parningstiden.

PARNING

Parningen sker i naturen under första hälften av maj, efter att djuren kommit fram efter vintervilan. Från mitten av april till mitten av maj slåss hanarna om honorna och biter hårt, så hanar ska hållas åtskilda. En sval vintervila föregår parningen och är sannolikt en förutsättning för en normal fortplantningscykel, men det är inte dokumenterat i fångenskap.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Chalcides chalcides föder levande ungar, och arten har en av de mest komplexa moderkakorna bland kräldjur, där modern överför näring till fostren. En kull består av 4-9 ungar, och stora honor får gärna något fler ungar än små. Honan får en kull om året. I naturen föds ungarna från slutet av juli till mitten av augusti. Ge den dräktiga honan ro, rikligt med foder, UVB och många gömslen.

INKUBATION

Chalcides chalcides har ingen äggperiod, eftersom ungarna föds levande. Dräktighetens längd i fångenskap är inte dokumenterad; 80-100 dagar är en uppskattning utifrån naturen, där det går omkring tre månader från parning i maj till födsel i juli-augusti.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Uppfödning i fångenskap är inte dokumenterad. Ungarna är självständiga från födseln och matas som de vuxna med mycket små insekter och gråsuggor, dagligen och dammade med kalk. Ta dem från de vuxna, och ge dem löst bottensubstrat, gömslen och UVB.

Hälsa och vanliga misstag

Det finns ingen dokumenterad hälsokunskap för *Chalcides chalcides* i fångenskap. Problemen hos besläktade skinkar beror oftast på skötseln:

- För lite UVB och kalk ger benskörhet (MBD).
- För lite värme ger dålig matsmältning och försvagat immunförsvar; djuret ska samtidigt kunna dra sig undan till svala platser.
- Ett permanent vått bottensubstrat utan ventilation ger mögel och hudproblem.
- Grovt eller kalkhaltigt bottenmaterial kan ge tarmproblem om det sväljs.
- Hanar som hålls tillsammans slåss och kan skada varandra.

Ett friskt djur har klara ögon, en fyllig kropp, slät hud och äter regelbundet. Tecken på sjukdom är avmagring, matt hud, lös avföring och slöhet. Djur i vintervila ska vägas. Låt en veterinär med erfarenhet av kräldjur göra en hälsokontroll.

Läs mer: Vanliga sjukdomar och tecken på sjukdom

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.